

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญ

แนวคิดเรื่องสิทธิมนุษยชนสากลที่กลายเป็นกติกาด้านจริยธรรมของโลกมีจุดเริ่มต้นจากยุโรป¹ ตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อมีการก่อตั้งองค์การสหประชาชาติขึ้น จึงได้มีความคิดร่วมกันในการประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน เพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิมนุษยชนซึ่งอาจนำไปสู่ความรุนแรง อันมีผลกระทบต่อสันติภาพและความมั่นคงของโลก เป็นเวลากว่า 60 ปีที่ผ่านมาของการจัดตั้งกฎบัตรสหประชาชาติในปี 1947 และการประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยเรื่องสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ในปี 1948² เพื่อเป็นมาตรฐานของสิทธิพลเมืองในการดำเนินนโยบายของรัฐบาลทุกรัฐต่อพลเมืองของตนเอง ซึ่งเป็นหลักการที่มีพื้นฐานมาจากหลักจริยธรรมและความเป็นสากลที่มีความเกี่ยวข้องกับสิทธิของปัจเจกบุคคลซึ่งไม่ได้ถูกจำกัดขอบเขตภายใต้อำนาจอธิปไตย ประเด็นด้านสิทธิมนุษยชนเริ่มมีการพูดถึงอย่างกว้างขวางตั้งแต่ช่วงทศวรรษ 1980 เป็นต้นมา โดยเป็นประเด็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับวิธีการในการป้องกันและรับผิดชอบต่อการละเมิดสิทธิมนุษยชนของปัจเจกชน ดังนั้นในกฎบัตรสหประชาชาติและประกาศปฏิญญาสากลว่าด้วยเรื่องสิทธิมนุษยชนจึงมีหลักการและบรรทัดฐานเชื่อมโยงโดยตรงระหว่างการเคารพในสิทธิมนุษยชนกับการรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ

ในขณะที่ตัวแทนของรัฐต่างๆ ได้มีการหารือกันที่นครนิวยอร์กเพื่อสร้างระบบระหว่างประเทศใหม่ขึ้นหลังการสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 ในปี 1945 ขึ้น ในระดับภูมิภาคนั้นก็ได้มีการริเริ่มในการสนับสนุนหลักการด้านสิทธิมนุษยชน พร้อมๆ ไปกับความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ ซึ่งยุโรปกลายเป็นภูมิภาคที่มีการตอบสนองอย่างรวดเร็วที่สุดในด้านการรวมตัวด้านเศรษฐกิจและการสนับสนุนหลักสิทธิมนุษยชน

¹ <http://www.humanrights.is/the-human-rights-project/humanrightscasesandmaterials/humanrightskonceptsideasandfora/theconceptsofhumanrightsanintroduction/>

² Universal Declarations of Human Rights, United Nations Information Services, Bangkok

แนวคิดการรวมตัวของสหภาพยุโรปกลายเป็นสิ่งที่ถูกจับตามอง หลายคนคิดว่า การรวมตัวของยุโรป เพื่อป้องกันความไม่มั่นคงภายใน ซึ่งอาจเกิดความขัดแย้งได้ระหว่างรัฐในยุโรป ด้วยกันเอง เมื่อคณะมนตรีแห่งยุโรป (Council of Europe) ได้รับการตั้งขึ้นในปี 1950 ทำให้สิทธิของบุคคล กฎหมาย ความเป็นพลเมืองและสิทธิทางการเมืองได้รับการรับรองจาก *อนุสัญญายุโรปว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน (European Convention for the protection of Human Rights and Fundamental Freedom)* แต่ประเด็นด้านการพัฒนาเศรษฐกิจนั้นยังเป็นประเด็นสำคัญมากกว่าด้านสิทธิมนุษยชน จนกระทั่งได้มีการออกกฎบัตรทางด้านสังคมของประชาคมยุโรป (European Social Charter) ออกมาในปี 1961 โดยได้มีการกล่าวถึงสิทธิทางสังคมและเศรษฐกิจไว้ในกฎบัตรนี้ด้วย ซึ่งสิทธิต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ในเอกสารนั้นมีความคล้ายคลึงกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration on Human Rights) แต่ที่พิเศษกว่าคือมีกลไกในการตรวจสอบจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนยุโรปว่าด้วยเรื่องสิทธิมนุษยชนและการให้อำนาจในการตัดสินใจแก่ศาลยุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (European Court on Human Rights)³

สิทธิมนุษยชนกลายเป็นหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่รัฐต่างๆ ยอมรับและนำไปบังคับใช้ภายในประเทศของตน โดยหลักการเคารพสิทธิมนุษยชนของรัฐสมาชิกสหภาพยุโรปนั้นได้รับอิทธิพลโดยตรงจากสนธิสัญญาคุ้มครองสิทธิมนุษยชนยุโรปและแนวคำวินิจฉัยของศาลยุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน นอกจากนี้ในการดำเนินการตามนโยบายต่างๆ ของสหภาพยุโรปตลอดจนการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศภายนอกก็มักจะมีหลักการของสิทธิมนุษยชนอยู่เสมอ⁴

ในส่วนของการทำงานระดับสถาบัน คณะมนตรียุโรปก็ได้ประสบความสำเร็จในการสร้างเครื่องมือทางด้านสิทธิมนุษยชนที่สำคัญคือ อนุสัญญาแห่งยุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (European Convention on Human Rights: ECHR) ซึ่งปัจจุบันกลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่สหภาพยุโรปนำมาใช้ในนโยบายการขยายสมาชิก (Enlargement) ต่อประเทศยุโรปตะวันออกและยุโรปกลาง เพื่อเป็นก้าวแรกในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของสหภาพยุโรป

³ Jack Donnelly, *Universal Human Rights in Theory and Practice*, (New York: 1989) p.213

⁴ วรลักษณ์ สงวนแก้ว , *คุณค่าและสถานะทางกฎหมาย ของรัฐธรรมนูญยุโรป*, (กรุงเทพฯ: ศูนย์ยุโรปศึกษาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2551) น. 27

การมีกระบวนการวิธาระดับระหว่างประเทศที่แข็งแกร่ง ซึ่งตั้งอยู่บนพันธกรณีของรัฐสมาชิก เป็นสิ่งที่ทำให้การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนสามารถขยายขอบเขตออกไปทั้งในแนวกว้างและเชิงลึก พันธกรณีด้านสิทธิมนุษยชนในสหภาพยุโรปถือเป็นการสร้างค่านิยมที่เป็นประโยชน์ทางจริยธรรม การมีประวัติด้านสิทธิมนุษยชนที่ดีจะสามารถลดความเสี่ยงทางการเมืองในระดับระหว่างประเทศ ระบอบที่มีค่านิยมแบบยุโรปจึงเป็นการสร้างความปลอดภัยให้เกิดขึ้น โดยเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันหนึ่งเดียวกันและเกิดเป็นประชาคมที่มีความใกล้ชิดกันทางสังคมวัฒนธรรม

สำหรับสหภาพยุโรปนั้น ได้มีการนำหลักการด้านสิทธิมนุษยชนรวมอยู่ในด้านนโยบายด้านการต่างประเทศและความมั่นคงร่วม (Common Foreign and Security Policies) เพื่อให้สหภาพยุโรปมีบทบาททั้งในเวทีการเมืองระดับภูมิภาคและระดับโลก⁵ ดังนั้น จึงได้มีแผนในการดำเนินการต่างๆ รวมทั้งการเสริมสร้างความเป็นเอกภาพของกิจกรรมต่างๆ ทางด้านประชาธิปไตย และสิทธิมนุษยชนให้มากขึ้น โดยได้นำยุทธศาสตร์ใหม่ๆ เข้ามาใช้ในการดำเนินงาน

นโยบายด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของสหภาพยุโรปจึงได้ให้ความสำคัญต่อหลักการเคารพสิทธิมนุษยชนในประเทศต่างๆ มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สหภาพยุโรปได้พยายามส่งเสริมหลักการความเป็นสากลและการไม่แบ่งแยกสิทธิมนุษยชนที่ประกอบด้วย สิทธิทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม โดยการรับรองจากการประชุมระดับโลกว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่กรุงเวียนนาปี 1993 อีกทั้งสนธิสัญญาอัมสเตอร์ดัมที่มีผลบังคับใช้ในปี 1999 มีการปรับปรุงขั้นตอนการดำเนินงานในด้านนโยบายต่างประเทศและความมั่นคง ตลอดจนการให้อำนาจกับสหภาพยุโรปในการทำข้อตกลงที่เกี่ยวกับนโยบายร่วมในด้านต่างๆ อันส่งผลให้สถานะทางกฎหมายของสหภาพยุโรปมีความชัดเจนมากขึ้น⁶

นอกจากนั้นสนธิสัญญาอัมสเตอร์ดัม⁷ ยังได้บัญญัติในมาตรา 13 และ 141 ไว้โดยเน้นย้ำถึงหลักการทางด้านสิทธิมนุษยชนและสิทธิขั้นพื้นฐานตลอดจนกลไกในการเคารพสิทธิมนุษยชนของสหภาพยุโรปซึ่งจะทำให้หลักการสิทธิมนุษยชนเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายและกฎหมายของสหภาพยุโรป นโยบายด้านสิทธิมนุษยชนนั้นส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรมของสหภาพยุโรปที่สามารถมีผลผูกพันกับกลุ่มประเทศภายนอกที่สหภาพยุโรปมีความสัมพันธ์ โดยมีการ

⁵ วิมลวรรณ ภัทรโรตม, “แนวทางในการดำเนินนโยบายของสหภาพยุโรปช่วงปี 2000 – 2005” วารสารยุโรปศึกษา (ปีที่ 8 ฉบับที่ 2 ธันวาคม 2543) น. 111

⁶ วรลักษณ์ สงวนแก้ว คุณค่าและสถานะทางกฎหมายของรัฐธรรมนูญยุโรป, น. 18

⁷ Treaty of Amsterdam, October 2, 1997, <http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/index.htm>

กล่าวถึงเรื่องของหลักการเสรีภาพ ประชาธิปไตย การเคารพต่อสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน รวมทั้งหลักนิติธรรมซึ่งรัฐสมาชิกจะนำไปปฏิบัติ ต่อมาในสนธิสัญญาเนซึ⁸ ซึ่งจัดทำขึ้นเมื่อเดือนธันวาคม 2000 เพื่อเตรียมความพร้อมของสหภาพยุโรปสำหรับการขยายสมาชิกภาพในประเด็นที่เกี่ยวกับการปรับปรุงกระบวนการตัดสินใจของสหภาพยุโรป ซึ่งจะทำให้การใช้กลไกมีความคล่องตัวมากขึ้น นอกจากนี้ยังได้ขยายขอบเขตของจุดมุ่งหมายในหลักการเคารพสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพพื้นฐานในการดำเนินความสัมพันธ์ต่างๆ กับประเทศคู่เจรจาด้วย

การนำประเด็นด้านสิทธิมนุษยชนบรรจุไว้ในนโยบายด้านความสัมพันธ์กับภายนอกของสหภาพยุโรป ต้องมีการพิจารณาจากมิติภายในด้วย เนื่องจากเครื่องมือในการดำเนินนโยบายหรือการพัฒนาที่นโยบายที่จะสามารถทำได้ในบริบทที่เหมาะสมนั้น ส่วนหนึ่งมาจากการจัดการโดยสถาบันภายในของสหภาพยุโรปเองด้วย แต่กระนั้น หลักการสิทธิมนุษยชนที่มีความเป็นสากลและไม่สามารถแบ่งแยกได้ เมื่อนำมารวมเข้าไว้ในนโยบายของสหภาพยุโรปด้านความสัมพันธ์ต่อภายนอกแล้วก็ยังไม่ได้รับการส่งเสริมให้มีการบังคับใช้ในแนวทางเดียวกันกับที่มีผลบังคับใช้ภายในของสหภาพยุโรปอย่างแท้จริง ซึ่งทำให้การนำเรื่องสิทธิมนุษยชนมาใช้ในนโยบายด้านความสัมพันธ์กับภายนอกนั้นไม่มีความจริงจังมากนัก⁹

หลักการด้านสิทธิมนุษยชนของสหภาพยุโรปกับภายนอกหรือประเทศที่สามนั้น มุ่งเน้นในหลักของการเคารพ ส่งเสริม และคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและการเคารพในแนวทางประชาธิปไตยซึ่งถือเป็นหลักการสำคัญของนโยบายต่างประเทศสหภาพยุโรปมาโดยตลอด สหภาพยุโรปได้ใช้ประเด็นการเคารพสิทธิมนุษยชนเป็นกรอบเจรจาความร่วมมือด้านการพัฒนาแบบทวิภาคีและแสดงบทบาทในเวทีพหุภาคีโดยการผลักดันประเด็นสิทธิมนุษยชนต่างๆ เข้าสู่วาระการประชุม ซึ่งอยู่บนพื้นฐานที่ว่าการพัฒนาและการส่งเสริมประชาธิปไตยและหลักสิทธิมนุษยชนเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการควบคู่กันไปไม่สามารถแบ่งแยกได้ นอกจากนี้ยังได้นำบทบัญญัติว่าด้วยการเคารพสิทธิมนุษยชน (Human Rights Clause) บรรจุไว้ในความตกลงว่าด้วยความร่วมมือที่ทำกับประเทศต่างๆ ด้วย ซึ่งสหภาพยุโรปถือว่าหลักการด้านสิทธิมนุษยชนนั้นเป็นหลักการสากลที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานค่านิยมร่วมกันของประชาชนทุกคน โดยที่หลักสิทธิมนุษยชนประชาธิปไตยรวมทั้งการพัฒนานั้นเป็นประโยชน์ที่ตอบสนองซึ่งกันและกัน

⁸ Treaty of Nice, February 26, 2001, <http://eur-lex.europa.eu/en/treaties/index.htm>

⁹ Alston, Philip *The EU and Human Rights*, (New York: 1999) p.17

ในช่วงปีทศวรรษที่ 1990 เห็นได้ชัดเจนว่าสหภาพยุโรปได้นำประเด็นด้านสิทธิมนุษยชนรวมเข้ากับกิจกรรมต่างๆ ในการดำเนินความสัมพันธ์ต่อประเทศที่สาม ซึ่งมีผลต่อการให้ความช่วยเหลือ การค้าและรูปแบบของความร่วมมืออื่นๆ โดยเน้นในหลักการที่เป็นเรื่องของความเป็นสากล ไม่สามารถแบ่งแยกได้และเป็นการตอบสนองซึ่งกันและกัน โดยจะกลายเป็นมาตรฐานระหว่างประเทศที่สามารถวางใจได้ เป็นพันธกรณีในการเจรจาระหว่างคู่เจรจา และมีการออกแบบให้มีความสมดุลทั้งบทบาทเชิงรุก (Pro-active) เพื่อส่งเสริมสิทธิมนุษยชนและบทบาทเชิงรับ (Reactive) เพื่อตอบโต้การละเมิดสิทธิมนุษยชน

ในการดำเนินบทบาทของสหภาพยุโรปนั้น มีเครื่องมือสำหรับการส่งเสริมหลักการด้านสิทธิมนุษยชนและความเป็นประชาธิปไตย โดยมีการกำหนดกรอบการทำงานเพื่อส่งเสริมและปกป้องหลักการสิทธิมนุษยชนในประเทศที่สามให้สามารถมีแนวทางการดำเนินการร่วมกัน ในกรณีที่มีการละเมิดสิทธิมนุษยชน ประเทศที่สามต้องมีการดำเนินการที่รวดเร็วในระดับเดียวกับสหภาพยุโรปเมื่อสถานการณ์ในประเทศที่สามนั้นอยู่ในสภาวะอันตราย สหภาพยุโรปจะสามารถเข้าไปมีบทบาทแทรกแซงทางด้านสิทธิมนุษยชนได้

สำหรับประเทศไทยนั้น สหภาพยุโรปมองว่าไทยเป็นพันธมิตรที่สำคัญในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สหภาพยุโรปจึงได้จัดตั้งสำนักงานคณะผู้แทนคณะกรรมการยุโรปประจำประเทศไทยขึ้นเพื่อดูแลและส่งเสริมความสัมพันธ์กับประเทศไทย รวมทั้งความสัมพันธ์ที่อยู่ภายในกรอบอาเซียน (ASEAN) และอาเซม (ASEM) โดยได้มีการจัดประชุมเจ้าหน้าที่ระดับอาวุโสระหว่างกันเสมอมา ในขณะที่ไทยนั้นมีความสัมพันธ์ทางการค้ากับสหภาพยุโรปอย่างเหนียวแน่นมาตั้งแต่ทศวรรษที่ 1960 โดยที่สหภาพยุโรปเป็นคู่ค้าอันดับต้นๆ ของประเทศไทยเสมอมาและเป็นแหล่งของเงินลงทุนโดยตรงต่างประเทศ (FDI)¹⁰ ที่สำคัญที่มาลงทุนในประเทศไทย

ในประเทศไทยก็เริ่มมีการตื่นตัวทางด้านสิทธิมนุษยชนในช่วงกลางทศวรรษที่ 1990 โดยกระบวนการทางการเมืองที่นำไปสู่เป้าหมายของความเป็นเสรีนิยมและสถาบันการเมืองแบบรัฐสภาที่สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนทางการเมือง¹¹ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและศาลรัฐธรรมนูญได้รับการจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการเมือง และในปี 1999 ไทยยังได้ให้สัตยาบันต่อข้อตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางการเมืองและพลเมือง¹² ซึ่ง

¹⁰ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, www.boi.go.th

¹¹ Duncan McCargo, *Reforming Thai Politics*, (Copenhagen : NIAS, 2002) p. 3

¹² Ibid p. 73

อดีตที่ผ่านมา ประเทศไทยได้ใช้ประเด็นการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนในฐานะที่เป็นหลักการระหว่างประเทศเป็นจุดเน้นย้ำของไทยที่เด่นชัด แต่ในสถานการณ์ปัจจุบันประเทศไทยกลับถูกตั้งคำถามถึงการดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชนจากประชาคมระหว่างประเทศ

ช่วงที่พันตำรวจโททักษิณ ชินวัตรก้าวขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรีในเดือนกุมภาพันธ์ 2001 แม้ไทยจะเป็นประเทศที่ปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตย แต่ก็ยังมีรายงานถึงปัญหาความรุนแรงที่ถือเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนตามหลักการสากลในเวทีโลก เช่น กรณีเหตุการณ์ที่กรือแซะ การใช้ความรุนแรงกับผู้ชุมนุมที่อำเภอตากใบ การหายตัวของนายสมชาย นิลไพจิตร รวมทั้งนโยบายการปราบปรามยาเสพติดอย่างรุนแรง นำไปสู่การวิสามัญฆาตกรรมโดยฝ่ายเจ้าหน้าที่รัฐและการฆ่าตัดตอนอย่างแพร่หลาย ทำให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักในเรื่องการละเมิดสิทธิมนุษยชนของรัฐบาลทั้งระดับภายในและเวทีระหว่างประเทศ ซึ่งสหภาพยุโรปก็ได้มีการติดตามอย่างใกล้ชิดในการดำเนินการของไทยกับกรณีที่เกิดขึ้นทางภาคใต้

หลังจากการทำรัฐประหารโดยคณะปฏิรูปการปกครองเพื่อประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (คปค.) เมื่อวันที่ 19 กันยายน 2006 และหลังจากนั้นได้มีการแต่งตั้งพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ขึ้นเป็นนายกรัฐมนตรี แม้ว่ารัฐบาลไทยได้ออกแถลงการณ์เพื่อยืนยันว่าไทยจะยึดหลักการเคารพสิทธิมนุษยชนที่อยู่ในขอบเขตของคณะกรรมการด้านสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและจะสร้างกระบวนการเพื่อความโปร่งใสดำเนินการโดยเร็วก็ตาม แต่นานาชาติก็ยังคงมีความกังวลเพิ่มขึ้นต่อปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในไทย รวมทั้งสหภาพยุโรปเองได้เรียกร้องให้ไทยกลับเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยโดยเร็วที่สุด นอกจากนั้นสหภาพยุโรปยังได้ดำเนินมาตรการทั้งเชิงรุกและเชิงรับต่อไทยตามยุทธศาสตร์นโยบายต่างประเทศประเด็นสิทธิมนุษยชนต่อประเทศที่สามอย่างเข้มงวด เช่น การกดดันให้มีการดำเนินการเลือกตั้งโดยเร็ว ระงับการเจรจาทวิภาคี รวมทั้งงดการเยือนมาไทยหรือการไปเยือนจากไทยในระดับรัฐมนตรี

บทบาทของสหภาพยุโรปในประเด็นสิทธิมนุษยชนที่มีต่อไทยนั้น เกิดขึ้นควบคู่กับประเด็นการเจรจาทางเศรษฐกิจและการเมืองระดับรัฐ รวมทั้งโครงการความร่วมมือต่างๆ ในความสัมพันธ์ระหว่างกัน เพื่อให้ไทยปฏิบัติตามหลักการเคารพสิทธิมนุษยชนอันเป็นสิ่งที่สมาชิกสหภาพยุโรปยึดมั่นร่วมกัน จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจในการศึกษาท่าทีและกลไกการดำเนินมาตรการของสหภาพยุโรป ซึ่งถือเป็นแม่แบบในการดำเนินงานด้านสิทธิมนุษยชนที่ประเทศต่างๆ จะสามารถนำไปปฏิบัติ และเพื่อที่ไทยจะสามารถตอบสนองต่อท่าทีและเรียนรู้ผลกระทบที่เกิดขึ้นในความสัมพันธ์ระหว่างกันได้ รวมทั้งสามารถปรับปรุงกลไกการดำเนินงานภายในให้มีมาตรฐานมากขึ้น

สมมติฐานในการศึกษา

1. การนำหลักการสิทธิมนุษยชนไปใช้ร่วมกับการดำเนินนโยบายร่วมด้านการต่างประเทศของสหภาพยุโรปกับประเทศคู่เจรจา เพื่อแสดงบทบาทของผู้นำที่ยึดหลักการสิทธิมนุษยชนอย่างเข้มแข็ง ทั้งภายในสหภาพยุโรปและการดำเนินความสัมพันธ์กับภายนอกในการปฏิบัติอย่างเสมอภาคและมีมาตรฐานเสมอกัน

2. ระดับความสัมพันธ์ของสหภาพยุโรปกับประเทศภายนอกหรือประเทศที่สาม (Third Parties) มีผลต่อการใช้มาตรการด้านสิทธิมนุษยชนที่แตกต่างกัน โดยสหภาพยุโรปได้ดำเนินการในเชิงรุกต่อประเทศไทย ซึ่งเป็นประเทศขนาดเล็ก

ขอบเขตการศึกษา

มุ่งศึกษาการดำเนินนโยบายของสหภาพยุโรปด้านสิทธิมนุษยชนในความสัมพันธ์กับประเทศภายนอกสหภาพยุโรป โดยเฉพาะการศึกษาบทบาทของสหภาพยุโรปที่มีผลกระทบต่อประเทศไทยเปรียบเทียบในช่วงการเข้าดำรงตำแหน่งของนายกรัฐมนตรีดร.ทักษิณ ชินวัตรใน **เดือนมกราคม 2001 – กันยายน 2006** และช่วงที่เกิดการรัฐประหารมีรัฐบาลของนายกรัฐมนตรีพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ตั้งแต่ **เดือนกันยายน 2006 – ธันวาคม 2007** เมื่อการเลือกตั้งทั่วไปเกิดขึ้นและมีการแต่งตั้งรัฐบาลใหม่ โดยศึกษารูปแบบวิธีการที่สหภาพยุโรปนำมาปฏิบัติในประเด็นสิทธิมนุษยชน ในสถานการณ์ทางการเมืองของไทยที่แตกต่างกันเพื่อเปรียบเทียบวิธีการที่สหภาพยุโรปนำมาใช้ของทั้งสองรัฐบาลว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร และผลกระทบที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และใช้วิธีศึกษารวบรวมข้อมูลจากเอกสารเป็นหลัก แล้วนำข้อมูลดังกล่าวนี้มาวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยลำดับข้อมูลความเป็นมาและขั้นตอนการดำเนินการ เพื่อวิเคราะห์ท่าทีของสหภาพยุโรปที่มีต่อสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย โดยข้อมูลที่น่ามาศึกษาประกอบด้วย ข้อมูล 2 ประเภทคือ

1. **ข้อมูลปฐมภูมิ** ที่ได้จากสนธิสัญญา แถลงการณ์ของผู้นำ สุนทรพจน์ของผู้นำ เอกสารข้อมูลทางการ (fact sheet) ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของสหภาพยุโรป ข้อตกลงที่มีการลงนามร่วมกัน รวมทั้งการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
2. **ข้อมูลทุติยภูมิ** ที่ได้จากงานเขียนทางวิชาการ บทความในวารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลตัวเลขทางสถิติที่ได้จากการรวบรวมเพื่อเผยแพร่แล้ว รวมทั้งการรวบรวมข้อมูลของสถาบันและหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง
3. **ข้อมูลตติยภูมิ** ที่ได้จากข่าวตามสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ทำให้สหภาพยุโรปแสดงบทบาทในการปกป้องหลักการสิทธิมนุษยชนในความสัมพันธ์กับประเทศภายนอกหรือประเทศที่สาม (Third Parties)
2. เพื่อศึกษาวิธีการดำเนินการในลักษณะต่างๆ ต่อประเด็นสิทธิมนุษยชนที่สหภาพยุโรปนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาท่าทีบทบาทของสหภาพยุโรปในรูปแบบต่างๆ โดยเน้นการศึกษาผลกระทบต่อประเทศไทยจากประเด็นสิทธิมนุษยชน

แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษานี้จะใช้กรอบ**แนวคิดด้านสิทธิมนุษยชน (Human Rights Concept)** เพื่ออธิบายปัจจัยที่มีอิทธิพลในการดำเนินบทบาทของสหภาพยุโรปและ**ทฤษฎีเกม (Game Theory)** ในการวิเคราะห์รูปแบบที่สหภาพยุโรปใช้ต่อการดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศที่สาม

แนวคิดด้านสิทธิมนุษยชน (Human Rights Concept)

คำนิยามของคำว่าสิทธิมนุษยชน มีความหมายที่แตกต่างกันไป แต่จะมีแนวคิดหลักทางด้านสิทธิมนุษยชนซึ่งถูกยอมรับให้เป็นหลักการระหว่างประเทศตามที่ได้ระบุไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติและอนุสัญญาสหภาพยุโรปว่าด้วยการปกป้องสิทธิมนุษยชน โดยระบุเรื่องสิทธิพื้นฐานของประชาชนที่พึงมีพึงปฏิบัติไว้

สำหรับแนวคิดด้านสิทธิมนุษยชนในยุโรปนั้น ได้เริ่มขึ้นตั้งแต่สมัยยุคฟื้นฟูศิลปวิทยาการ และได้เฟื่องฟูขึ้นในช่วงของศตวรรษที่ 18 ก่อนการปฏิวัติอุตสาหกรรม โดยปรัชญาที่สำคัญเกี่ยวกับสิทธินั้น เริ่มจาก*สิทธิโดยธรรมชาติของความเป็นมนุษย์ (Natural Rights)* ซึ่งนักคิดอย่าง *โทมัส ฮอบส์ (Thomas Hobbes)* ได้ให้คำนิยามไว้ว่า กฎของธรรมชาติเป็นเหตุผลให้มนุษย์พยายามทุกวิถีทางในการมีชีวิตรอด ซึ่งได้รับการพิจารณาว่าเป็นสิทธิโดยธรรมชาติของมนุษย์ในการมีชีวิต และทางเดียวที่กฎธรรมชาติของมนุษย์นั้นจะได้รับการปกป้องก็คือเมื่อมนุษย์ได้มอบสิทธินั้นให้กับผู้อำนาจเหนือกว่าที่ปกครองประเทศ¹³ นักคิดที่สำคัญในยุคนี้จอห์น ลอค (John Locke) ได้รวมเอาเรื่องของกฎธรรมชาติเข้ากับปรัชญาแนวคิดต่างๆ โดยอ้างจากคำกล่าวของฮอบส์ในการมอบสิทธิให้กับผู้ปกครอง ลอคก็มองว่า ถ้าผู้ปกครองมีการดำเนินการที่ต่อต้านกฎธรรมชาติและเกิดความล้มเหลวในการปกป้องชีวิต เสรีภาพและทรัพย์สินของประชาชน ก็สมควรล้มล้างอำนาจรัฐเดิมที่มีอยู่และสร้างรัฐใหม่ขึ้นมา¹⁴ *แฟรงค์ แวน ดูน (Frank van Dun)* นักปรัชญาชาวเบลเยียมได้สร้างรูปแบบที่มีนัยทางโลกของกฎธรรมชาติขึ้นมาเป็นทฤษฎีที่ให้คำจำกัดความของคำว่า สิทธิมนุษยชน (Human Rights) ซึ่งกลายมาเป็นที่รู้จักกันในแนวคิดเรื่องศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์ที่เป็นสากล (Universal Human Dignity)

นอกจากนี้ยังมีงานของนักคิดแนวเสรีนิยมอย่าง *เอ็มมานูเอล คานท์ (Emmanuel Kant)* คือ *Perpetual Peace* ซึ่งหลักการทางการเมืองของคานท์ นั้นเป็นเรื่องของบรรทัดฐานและมาจากพื้นฐานของการผสมผสานของกฎหมายกับความชอบธรรม ความต้องการด้านจริยธรรมที่เป็นหลักสากลนั้น ระเบียบในทางการเมืองควรอยู่บนหลักของการรักษากฎหมาย กฎหมายของรัฐนั้นจะตั้งอยู่บนหลักการที่ว่าด้วย เสรีภาพของสมาชิกทุกคนในสังคมในฐานะที่เป็นมนุษย์

คานท์ยอมรับการพัฒนาไปสู่ประชาคมที่มีความเป็นสากลหนึ่งเดียว โดยการสนับสนุนความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจจะเป็นการขยายขอบเขตของสิทธิความเป็นสากล ซึ่งการจัดระเบียบภายในรัฐควรจะเป็นการปกครองโดยประชาชน (Republican) เพราะเป็นแนวทางเดียวที่จะสามารถรักษา เสรีภาพ ความเท่าเทียมและการพึ่งตนเองของมนุษย์เอาไว้ได้ ซึ่ง คานท์มีความเห็นว่ารัฐที่เป็นแบบ Republican จะเป็นรัฐที่รักความสันติ

¹³ Douzinas, Costas ,*The end of Human Rights*, (Oxford : 2000) p.75

¹⁴ Ibid. p.83

นักคิดชาวฝรั่งเศส **ฌอง ฌาร์ค รูสโซ (Jean-Jacques Rousseau)** ได้พูดถึงเรื่อง **สัญญาประชาคม (Social contract)** ซึ่งเกิดขึ้นจากกลุ่มของปัจเจกบุคคลอิสระได้เห็นพ้องร่วมกันที่จะจัดตั้งสถาบันขึ้นมาเพื่อปกครองตนเอง โดยมาจากการอ้างถึงสมมุติฐานของ ฮอบบส์และ ลอคกิ้ง ซึ่งกลายเป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและการปกครองประเทศตามแบบประเพณีของกฎหมายอังกฤษ ที่จะให้นักการเมืองที่ได้รับมอบอำนาจมีข้อปฏิบัติ ซึ่งไม่เพียงแต่การปฏิบัติตามหน้าที่อย่างซื่อสัตย์ แต่ต้องมีความสามารถในการบริหารประเทศและประชาชนด้วย เพื่อป้องกันการใช้อำนาจในทางที่ผิดของผู้ปกครอง เมื่อผู้ปกครองใช้อำนาจในการละเมิดสิทธิของประชาชน นักการเมืองผู้รับมอบอำนาจต้องปฏิบัติตามหน้าที่ในการปกป้องผลประโยชน์ ซึ่งมีสิทธิในการตัดสินใจจากอำนาจโดยลำพังในการจัดการออกไป

ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิโดยธรรมชาตินั้น ได้ทำให้เกิดแรงผลักดันไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของประเทศตะวันตกหลายประเทศที่สำคัญคือ การประกาศอิสรภาพของสหรัฐอเมริกาปี 1776 ซึ่งนำไปสู่การออกบทบัญญัติด้านสิทธิทางกฎหมาย (Bill of Rights) ในปี 1791 และการปฏิวัติในฝรั่งเศสในปี 1789 เป็นการประกาศปฏิญญาสิทธิมนุษยชน โดยอ้างหลักสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ ซึ่งปฏิญญาที่เกิดขึ้นหลังการปฏิวัติฝรั่งเศสคือสิทธิของความเป็นมนุษย์และของพลเมืองในปี 1789 (The Rights of Man and Citizen) นั้นมีผลอย่างล้าลึกต่อการเกิดขึ้นของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติทั้งเนื้อหาและรูปแบบ¹⁵ โดยในย่อหน้าแรกได้มีการระบุไว้ว่า **“มนุษย์ทุกคนเกิดมาอย่างอิสระและเท่าเทียมกันในสิทธิและศักดิ์ศรี”**¹⁶

การสู้รบในสงครามโลกครั้งที่หนึ่งและครั้งที่สองได้พรากชีวิตมนุษย์ไปไม่น้อยกว่าหกสิบล้านคน และยังส่งผลกระทบในด้านอื่นๆ ต่อความเป็นอยู่และศักดิ์ศรีของมนุษย์ ทั้งในรูปแบบของความอดอยาก การทรมานนักโทษ การใช้แรงงานเยี่ยงทาส และการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ ดังนั้นหลังจากที่ได้มีการก่อตั้งองค์การสหประชาชาติขึ้นภายหลังการสิ้นสุดของสงครามโลกครั้งที่สอง ประเทศสมาชิกสหประชาชาติจึงได้ให้คำมั่นว่าจะร่วมกันป้องกันมิให้เกิดโศกนาฏกรรมดังกล่าวขึ้นอีก **ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration on Human Rights)** จึงได้ถือกำเนิดขึ้นเพื่อประกันสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของปัจเจกชนทั่วทุกแห่ง โดยคณะกรรมการ

¹⁵ Douzinas, Costas ,*The end of Human Rights* , p.85

¹⁶ Leiser, Burton, *Human Rights in Philosophy and Practice*, (Dartmouth: 2001) p.88

ภายใต้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติได้ยกร่างขึ้นในปี 1947 และเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 1948 ที่ประชุมสมัชชาสหประชาชาติได้รับรองปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน โดยการลงคะแนนเสียง ซึ่งมีประเทศลงคะแนนเสียงสนับสนุน 48 ประเทศ รวมทั้งไทย งดออกเสียง 8 ประเทศ และไม่มีประเทศใดลงคะแนนเสียงคัดค้าน

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนฉบับนี้ถือเป็นเอกสารทางประวัติศาสตร์ในการวางรากฐานด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศฉบับแรกของโลก กฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนทุกฉบับในปัจจุบันล้วนมีพื้นฐานและได้รับการพัฒนาและมาจากปฏิญญาสากลฉบับนี้และกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชนเหล่านี้ก็ได้กลายเป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนากฎหมายภายในประเทศของประเทศต่างๆ เพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนของประชาชนในประเทศของตน โดยที่ประชาคมโลกตระหนักถึงความสำคัญของปฏิญญาสากลฯ ในฐานะแม่บทของสิทธิมนุษยชน¹⁷ โดยในหลักการนั้นได้รวมเอาสิทธิทางการเมืองและพลเรือนเข้าไว้ด้วยกันกับสิทธิด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมเพราะเป็นสิ่งที่ควรจะเชื่อมโยงถึงกันและไม่สามารถแยกจากกันได้ ซึ่งได้มีการยืนยันหลักการนี้อย่างหนักแน่นใน Vienna Declaration and Programme of Action (VDPA) ที่การประชุมระดับโลกว่าด้วยเรื่องสิทธิมนุษยชนในปี 1993¹⁸

แม้หลักการด้านสิทธิมนุษยชนได้รับการบรรจุไว้ในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนของสหประชาชาติซึ่งเป็นหลักการระหว่างประเทศแล้วก็ตาม แต่ก็ยังถูกวิพากษ์วิจารณ์ในหลายๆ แห่ง เช่น ผู้แทนของอิหร่านในองค์การสหประชาชาติ รายาอี คอราซซานี (Rajae-Khorassani) ได้กล่าวไว้ในปี 1981 ว่า ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนนั้นเป็นความเข้าใจทางโลกของชาวยิวและคริสเตียน ซึ่งไม่สามารถนำมาใช้ในโลกมุสลิมที่ยึดถือตามหลักกฎหมายอิสลามได้ เพราะความคิดเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนนั้นมาจากนักคิดทางโลกตะวันตกและมีความเกี่ยวข้องกับการสร้างจักรวรรดิของโลกตะวันตก

อดีตนายกรัฐมนตรีนอร์มัล ลี กวน ยู ได้มีการอ้างถึง *ค่านิยมแห่งเอเชีย (Asian Value)* ซึ่งมีความแตกต่างไปจากค่านิยมตะวันตก โดยให้คำจำกัดความในเรื่องสิทธิมนุษยชนและประชาธิปไตยที่แตกต่างออกไป รวมทั้งเอกอัครราชทูตสิงคโปร์ประจำสหประชาชาติก็ได้ยืนยันแนวคิดความเข้าใจเรื่องสิทธิมนุษยชนของเอเชียที่มีพื้นฐานแตกต่างกันและมีการอธิบายเหตุผลใน

¹⁷ <http://www.mfa.go.th/humanrights>

¹⁸ <http://www.unhchr.ch/>

การยกเว้นการให้สิทธิจากผู้นำประเทศในเอเชีย ซึ่งได้ถูกวิจารณ์ว่า เป็นการให้ความสำคัญกับเรื่อง การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศมากกว่าเรื่องสิทธิของประชาชน¹⁹

เมื่อกล่าวถึง ค่านิยมแห่งเอเชีย (Asian Value) จะต้องให้ค่านิยมจากโลกทัศน์ของ เอเชียที่มีต่อเรื่องสิทธิมนุษยชนที่ได้ปรากฏออกมาเป็น ค่านิยมแห่งเอเชีย ซึ่งในเอเชียนั้นมีความ หลากหลายทั้งทางด้านศาสนา วัฒนธรรม ระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจและการเมืองที่ไม่เท่ากัน ดังนั้นแต่ละพื้นที่จึงมีความแตกต่างในการปฏิบัติทางสังคมการเมือง มีอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม และชาติพันธุ์ต่างกัน แต่กระนั้นก็ยังมีการอ้างถึงจากบางรัฐบาลเกี่ยวกับสิ่งที่เรียกว่า สิทธิ มนุษยชนในแบบโลกทัศน์ของเอเชีย

ข้อแรก มีการอ้างถึงสิทธิที่เป็นเรื่องเฉพาะทางวัฒนธรรม การออกสมุดปกขาวของจีน ในปี 1991²⁰ มีการระบุถึง ความแตกต่างทางพื้นฐานทางประวัติศาสตร์ ระบบสังคม ประเพณี วัฒนธรรม และการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ทำให้ประเทศมีความเข้าใจและมีการปฏิบัติด้านสิทธิ มนุษยชนที่แตกต่างออกไป ในการประกาศปฏิญญากรุงเทพปี 1993 เหล่าผู้นำของประเทศในแถบ เอเชียได้เห็นพ้องให้มีการรับรองอย่างเป็นทางการต่อข้อเสนอจากการประชุมระดับโลกว่าด้วยเรื่อง สิทธิมนุษยชน ณ กรุงเวียนนา แต่ทั้งหมดต่างเห็นพ้องว่าควรมีการพิจารณาจากบริบทของพลวัตร รูปแบบบรรทัดฐานของประเทศและภูมิภาค รวมทั้งความหลากหลายทางภูมิหลังประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและศาสนาด้วย

หลักการข้อที่สองของโลกทัศน์เอเชียได้อ้างถึง ความรับผิดชอบต่อชุมชนเป็นเรื่องที่ ต้องมาก่อนปัจเจกบุคคล ในวัฒนธรรมของเอเชียนั้นให้ความสำคัญกับความเป็นชุมชน ซึ่งไม่ สามารถเทียบได้กับฐานะของปัจเจกบุคคลที่มีพื้นฐานอยู่บนสิทธิมนุษยชนเหมือนกับโลกตะวันตก สิทธิมนุษยชนและหลักนิติรัฐในมุมมองของเอเชียจะเป็นสิ่งที่มาทำลายกลไกทางสังคมแบบเอเชีย เป็นการเพิ่มอัตราการเกิดอาชญากรรม ภาวะครอบครัวแตกแยก เหมือนที่เกิดกับสังคมตะวันตก โดยเฉพาะสังคมอเมริกัน

¹⁹ Xiaorong Li, "Asian Values" and the Universality of Human Rights, (Report from The Institute of Philosophy and Public Policy, Vol. 16, No. 2 spring 1996)
<http://www.publicpolicy.umd.edu/IPPP/li.htm>

²⁰Ibid

ข้อกล่าวอ้างที่สามคือ เรื่องสิทธิทางด้านเศรษฐกิจและสังคมต้องเป็นเรื่องที่มาก่อน สิทธิความเป็นพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และมีการอ้างถึงสิทธิในการพัฒนาทางเศรษฐกิจมาก่อนสิทธิทางการเมืองของปัจเจกบุคคล เพราะเมื่อเศรษฐกิจไม่ดี ประชาชนจะได้รับความทรมาณจากความอดอยากแร้นแค้น ซึ่งสิทธิทางการเมืองไม่สามารถขจัดความยากจนได้ และได้กล่าวถึงสิทธิที่เป็นเรื่องของอำนาจอธิปไตยในชาติ ซึ่งเป็นกิจการภายในของแต่ละรัฐ ไม่ควรมีการแทรกแซงจากภายนอก ในปี 1995 รัฐบาลจีนได้มีการกล่าวถึงบางประเทศที่เป็นมหาอำนาจมีการใช้สองมาตรฐานในประเด็นสิทธิมนุษยชนต่อประเทศอื่นๆ การใช้ประเด็นสิทธิมนุษยชนเป็นแค่การกล่าวอ้างของตะวันตกที่ต้องการใช้มาตรฐานด้านสิทธิมนุษยชนที่เป็นรูปแบบสากลต่อประเทศกำลังพัฒนาเพื่อเป็นการขยายลัทธิจักรวรรดินิยมทางวัฒนธรรมและต้องการที่จะขัดขวางการพัฒนา²¹

แนวคิดขงจื้อ ซึ่งถือเป็นค่านิยมของจีน (Chinese Values) ได้ถูกอ้างถึงในเรื่องของการให้ความสำคัญกับชุมชนเหนือปัจเจกบุคคล ในแนวคิดด้านการเมืองของขงจื้อนั้น ก็ได้มีการพูดถึงจริยธรรมของผู้หน้าที่ต้องมีความซื่อสัตย์เป็นคุณธรรมสำคัญสูงสุด ในความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกบุคคล จะมีระดับของการปฏิบัติในความสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน อาทิ ระหว่างผู้น้อยต้องมีความอ่อนน้อมถ่อมตนต่อผู้อาวุโส และผู้อาวุโสก็จะให้ความเมตตากรุณาต่อผู้น้อย การให้ความสำคัญกับครอบครัว ซึ่งแก่นของแนวคิดนี้ได้รับการถือปฏิบัติอย่างกว้างขวางในวัฒนธรรมแถบเอเชียตะวันออก โดยเชื่อว่าการที่ปัจเจกบุคคลรู้จักหน้าที่และสถานะของตนเองในสังคมจะนำไปสู่ความมีระเบียบของสังคม ทำให้ทุกคนอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข ซึ่งเป็นเป้าหมายหลักในแนวคิดขงจื้อ การให้สิทธิแก่ปัจเจกบุคคลที่ขัดแย้งกับระบอบของสังคม ถูกวิจารณ์ว่าเป็นการทำลายความสงบสุขของสังคม และเป็นการต่อต้านอำนาจรัฐ การให้ความสำคัญต่อค่านิยมของชุมชนในที่สุดจึงเป็นการให้สถานะสูงสุดต่อระบอบและผู้นำ ความเป็นสังคมในรูปแบบของขงจื้อจะทำให้สังคมเป็นอันหนึ่งอันเดียว จะทำให้รัฐสามารถมีการปกครองอย่างเข้มงวดเพื่อต่อต้านกิจกรรมที่อาจนำไปสู่การปฏิวัติ จึงเป็นสิ่งที่ป็นรูปธรรมที่ชัดเจนมากกว่าอุดมคติเกี่ยวกับความสงบสุขในสังคม สำหรับการอ้างถึง **สิทธิมนุษยชนในสังคมไทย**นั้น รองศาสตราจารย์ ดร.ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ มีแนวคิดที่มองย้อนประวัติศาสตร์ของไทยกลับไปในช่วงอาณาจักรสุโขทัยและอยุธยา ตลอดจนสมัยรัตนโกสินทร์ พบว่า การพูดถึง “สิทธิ” หมายถึง อำนาจอันชอบ

²¹ Ibid

ธรรมและความสำเร็จของผู้เป็นใหญ่²² ในขณะที่สังคมพื้นฐานล่างที่อยู่นอกศูนย์กลางนั้นก็มีความเชื่อของระบบความคิดของลัทธิราชาภิเษก ที่ให้ความสำคัญแก่การอยู่รอดของส่วนรวม คำนึงถึงความต่อเนื่องและการดำรงอยู่ของส่วนใหญ่ นอกจากนี้ ความเชื่อทางศาสนาหลักนั้นคือศาสนาพุทธที่ทำให้จุดหมายหลักของสังคมไม่ใช่การพัฒนาบ้านเมือง แต่อยู่ที่การนำพาผู้คนให้สามารถบรรลุธรรมและการหลุดพ้นในโลกนี้ได้ โดยศาสนาพุทธเข้ามามีอิทธิพลต่อชนชั้นปกครองในอาณาจักรบริเวณนี้ตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 18 เป็นต้นมา กล่าวคือผู้ที่เป็นกษัตริย์มาจากความยินยอมพร้อมใจของผู้ที่อยู่ใต้การปกครอง²³ สิทธิที่เป็นอำนาจอันชอบธรรมจึงต้องถูกกำกับด้วยจริยธรรม กลายเป็นหน้าที่ในการปกครอง

รูปแบบของการปกครองในอดีตเป็นการแบ่งหน้าที่และฐานะในสังคมเพื่อรักษาความเป็นระเบียบ จึงทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมโดยโครงสร้าง สังคมไทยจึงคุ้นเคยกับ “สิทธิ” ที่เป็นเรื่องของหน้าที่มากกว่าอำนาจของปัจเจกบุคคลบนพื้นฐานของความเป็นมนุษย์และเหตุผลนิยม การปฏิสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันนี้ก่อให้เกิดสิทธิภายใต้ระบบศักดินา ซึ่งเป็นรูปแบบที่ความสัมพันธ์ในเชิงอุปถัมภ์ โดยในระบบศักดินานี้จะมีการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างนายกับไพร่ ผู้เป็นนายจะให้ความคุ้มครองและให้การช่วยเหลือไพร่ในสังกัดตน ส่วนผู้น้อยที่เป็นไพร่ก็มีหน้าที่ทางกายและทางใจ ทางกายคือรูปแบบของแรงงาน ทางใจคือการเคารพเชื่อฟัง เป็นการตอบแทนซึ่งกัน ความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นเงื่อนไขเบื้องต้นของการมีความเท่าเทียมในฐานะของมนุษย์ตามหน้าที่ของชนชั้นในโครงสร้างของสังคมไทย

อิทธิพลของอารยธรรมตะวันตกที่เข้ามาในช่วงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวส่งผลต่อคติความรับรู้ใหม่ ดังกรณีรัชกาลที่ 4 ตรัสวิจารณ์คำกล่าวโบราณที่ว่า “หญิงเป็นควาย ชายเป็นคน” ว่าไม่ถูกต้อง หากหญิงไม่สมัครใจจะแต่งงาน พ่อแม่ก็ไม่อาจบังคับได้ และนำไปสู่การปฏิรูประบบกฎหมายและการสร้างกฎหมายอาญา ร.ศ. 127 ในเวลาต่อมา อันเป็นการปรับเปลี่ยนทรรศนะและท่าทีของรัฐต่อราษฎร ที่ไม่ได้อยู่ใต้ความสัมพันธ์ของระบบศักดินาและภายหลังได้เกิดกลุ่มอาชีพอิสระที่ปฏิเสธความสัมพันธ์ระบบไพร่ขึ้นในสังคมไทยตามมา ได้แก่ นักเขียน นักหนังสือพิมพ์และทนายผู้แก้ต่างให้ราษฎร

²² ธเนศ อาภรณ์สุวรรณ, กำเนิดและความเป็นมาของลัทธิมนุษยชน, (กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์ คปไฟ 2549) น. 43

²³ เรื่องเดียวกัน, น. 47

จากสมัยปฏิรูปการปกครองมาถึงสมัยเปลี่ยนแปลงการปกครอง เกิดระบบความคิดที่ไม่ได้อิงกับแนวคิดของพุทธศาสนาเพียงอย่างเดียว ซึ่งแสดงออกมาทางวรรณกรรมที่พยายามปลดปล่อยระบบศักดินาไปสู่ระบบเสรีของปัจเจกชน เช่น งานเขียนของกุหลาบ สายประดิษฐ์ (ศรีบูรพา)²⁴ ที่เริ่มมองหาความเป็นคนไทยในสมัยนั้นควรวางอยู่ในลักษณะใด มีสิทธิอะไรบ้าง ซึ่งแนวคิดเรื่องของสิทธิมนุษยชนที่ปรากฏออกมาเป็นรูปธรรมก็คือ การปฏิวัติ 2475 โดยอ้างความชอบธรรมจากอุดมการณ์สิทธิและเสรีภาพในระบบอบประชาธิปไตย

ศาสตราจารย์เสน่ห์ จามริก ได้พูดถึงเรื่องสิทธิมนุษยชน โดยให้ทัศนะต่อคำว่า “สิทธิมนุษยชน” ว่า อาจยากต่อการเข้าใจสำหรับผู้คนเป็นอันมากในสังคมไทย อาจเข้าใจว่าเป็นคำใหม่ที่มีที่มาจากต่างแดน²⁵ สิทธิมนุษยชนหรืออาจเรียกว่า “สิทธิของคน” คือสิ่งที่เรายึดถือร่วมกันว่าเป็นความถูกต้องอันคนทุกคนพึงมีพึงได้ พึงยอมรับและปฏิบัติต่อกัน สิทธิมนุษยชนคือหลักการในการดำรงอยู่และปฏิบัติต่อกันในชีวิตของเราทั้งหมด คำว่า ชีวิต ก็รวมทั้งร่างกาย จิตใจ สิ่งที่เราสัมผัส และครอบครองไปจนถึงสิ่งแวดล้อมภายนอกที่ชีวิตของเราทุกคนต้องอิงอาศัย สิทธิมนุษยชนจึงเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้สำหรับชีวิตคน และขาดไม่ได้สำหรับความสัมพันธ์ร่วมกันของคนเราทั้งหลาย

สังคมในอดีตมีหลักการและแนวทางเกี่ยวกับสิทธิตามจารีตของตน ในหลายกรณีหลักการและแนวทางปฏิบัติแห่งสิทธิเชื่อมโยงกับคำสอนทางศาสนธรรมอย่างแน่นแฟ้น แต่สังคมในอดีตย่อมประสบกับข้อจำกัดหลายประการในการทำให้สิทธิบรรลุได้อย่างแท้จริง สิทธิมนุษยชนตามแนวคิดสมัยใหม่เกิดจากเหตุปัจจัยหลายประการ โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมในโลกตะวันตก ทำให้สิทธิของปัจเจกชนมีความสำคัญมากขึ้นตามมาโดยสอดคล้องกับการเจริญเติบโตของเมืองและชนชั้นกลางในเมือง อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี เศรษฐกิจและสังคม ก่อให้เกิดการปฏิวัติอุตสาหกรรมในศตวรรษที่ 19 ทำให้แนวความคิดของสิทธิมนุษยชนได้รับการพิจารณาจากอีกมุมมองหนึ่ง อันเป็นมุมมองของสังคมนิยม โดยเน้นที่สิทธิและความเท่าเทียมกันของคนในสังคม จึงเป็นการตีความที่แตกต่างกัน จากมุมมองของค่ายเสรีประชาธิปไตยเน้นในด้านสิทธิทางการเมืองและพลเมือง ส่วนในค่ายสังคมนิยมเน้นไปที่สิทธิทางสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม²⁶

²⁴ เรื่องเดียวกัน, น. 101

²⁵ เสน่ห์ จามริก, ศักดิ์ศรีและคุณธรรมสำหรับทุกคน: เสียงของเรที่ได้ยินบนแผ่นดินไทย, (กรุงเทพฯ: สำนักงานประสานงานองค์การภาคีสหประชาชาติประจำประเทศไทยและสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ 2551) น. 1

²⁶ เรื่องเดียวกัน น. 2

นอกจากนี้ศาสตราจารย์เสนห์ ยังได้เปรียบเทียบให้เห็นถึงความไม่ยึดมั่นและลักษณะความเป็นสากลของแนวความคิดทางพุทธศาสนา แนวคิดกฏธรรมชาตินี้ในหลักการสิทธิมนุษยชนอาจมีบางอย่างร่วมกันอยู่กับพุทธศาสนาในแง่ที่ปฏิเสธสิ่งเหนือธรรมชาติและให้ศรัทธาในตัวคน ในทัศนะทางพุทธศาสนาแม้ว่ามนุษย์เกิดมาจะมีได้ “เป็นเสรี” แต่มนุษย์ก็เท่าเทียมกันในศักดิ์ศรีและสิทธิที่จะบรรลุถึงความหลุดพ้นหรือเสรีภาพ²⁷ ซึ่งสามารถเปรียบเทียบได้กับอารัมภบทวรรคแรกในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่ว่า “โดยที่การยอมรับนับถือในศักดิ์ศรีอันติดตัวมาและในสิทธิอันเท่าเทียมกันและไม่อาจเพิกถอนได้ของบรรดาสมาชิกทั้งปวงในครอบครัวมนุษย์ เป็นรากฐานของเสรีภาพ ความยุติธรรมและสันติสุขของโลก”²⁸

สำหรับการศึกษาบทบาทด้านสิทธิมนุษยชนของสหภาพยุโรปในงานนิพนธ์ฉบับนี้ จะนำแนวคิดทางด้านสิทธิมนุษยชนในโลกทัศน์แบบตะวันตก ที่มีพื้นฐานมาจากนักคิดในยุโรปและกลายมาเป็นพื้นฐานของปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนและได้รับการยอมรับว่าเป็นหลักสากลทั่วโลก ซึ่งสหภาพยุโรปถือเป็นหลักกติการะหว่างประเทศที่ทุกประเทศต้องเคารพและปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล

ทฤษฎีเกม (Game Theory)

ทฤษฎีเกมเป็นแนวทางในการอธิบายถึงพฤติกรรมในการตัดสินใจดำเนินการ รวมถึงการใช้กรอบของการดำเนินนโยบายอย่างเป็นทางการ ซึ่งหมายถึง การดำเนินนโยบายสาธารณะ (Public Policy) ซึ่งครอบคลุมทั้งในด้านการดำเนินนโยบายต่างประเทศด้วย ทฤษฎีเกมอาจแบ่งออกเป็น 2 แนวทางย่อย แนวทางหนึ่งคือ ตรรกะเชิงตัวเลข (Logical Mathematic Approach) กับอีกวิธีหนึ่งเป็นการเน้นในด้านของ แนวทางประจักษ์นิยม (Experimental Approach) ทฤษฎีเกมเชิงตัวเลขนั้นจะสร้างรูปแบบทางออกในการตัดสินใจเป็นตัวเลขและมีการวิเคราะห์ในเชิงเหตุผล (Rational) เพื่อจะหาข้อสรุปว่าแนวทางไหนที่ดีที่สุดสำหรับผู้ตัดสินใจบนฐานของตัวเลขที่เห็นได้

²⁷ เสนห์ จามริก, พัฒนาการสิทธิมนุษยชนในประเทศไทย, โดย จาตุรงค์ บุญยรัตนสุนทร บรรณาธิการ (กรุงเทพฯ : สมาคมสิทธิเสรีภาพของประชาชน, 2531) น. 39

²⁸ Universal Declarations of Human Rights, (United Nations Information Services, Bangkok)

ชัด ส่วนในแนวประจักษ์นิยมนั้นจะเน้นการตัดสินใจบนพื้นฐานของประสบการณ์ อันสังเกตได้จากพฤติกรรมที่เคยมีการดำเนินการเป็นบรรทัดฐาน²⁹

ความจริงนั้นทั้งสองแนวทางอาจไม่สามารถแบ่งแยกกันเด็ดขาด เพราะทั้งสองทฤษฎีนั้นมีตรรกะแห่งความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ในการตัดสินใจสิ่งที่ต้องพิจารณาประการแรกคือ ข้อมูลของผู้ตัดสินใจ รวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับบริบทแวดล้อมตลอดจนระบบที่จะเป็นตัวกำหนดการตัดสินใจ ซึ่งเป็นตัวกำหนดการตัดสินใจของบุคคล แต่ไม่สามารถอธิบายได้ทั้งหมด เพราะมีองค์ประกอบของเหตุผลอื่นๆ เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย แนวทางประจักษ์นิยมอาจช่วยให้เข้าใจถึงบุคลิกนิสัยของผู้ตัดสินใจ แต่แนวทางดังกล่าวนี้อาจไม่สามารถอธิบายการตัดสินใจในกรอบของเหตุและผล ซึ่งจะมีเรื่องของระบบการเมือง กลุ่มอื่นๆ เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย การใช้ทฤษฎีเกมเชิงตรรกะเข้ามาร่วมด้วยจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการอธิบายพฤติกรรมการตัดสินใจได้ดีขึ้น

โดยในทฤษฎีเกมนั้นผู้เล่นแต่ละฝ่ายจะต้องมีข้อมูลของผู้เล่นอีกฝ่ายหนึ่ง ทฤษฎีเกมแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ³⁰

เกมศูนย์ (Zero-sum Game) คือมีฝ่ายหนึ่งได้และอีกฝ่ายหนึ่งเสีย เป็นแนวทางการตัดสินใจบนพื้นฐานที่ว่าจะต้องมีผู้ได้ (Winner) และผู้เสีย (Loser) โดยเมื่อผู้เล่นเข้ามาอยู่ในเกมฝ่ายหนึ่งที่ชนะอีกฝ่ายจะทำให้ผู้เล่นอื่นกลายเป็นผู้แพ้ในทันที ตัวอย่างเช่น การเล่นเกมโป๊กเกอร์ (Poker) และการเล่นเบสบอล (Baseball)³¹ ผู้ตัดสินใจที่จะเล่นเกมนี้ต้องมีการประเมินอำนาจต่อรองและต้องมีความมั่นใจว่าตนมีอำนาจต่อรองสูงกว่าอีกฝ่าย พื้นฐานการตัดสินใจดังกล่าวยอมอธิบายว่าผู้ตัดสินใจได้คิดตามกรอบแห่งตรรกะและเหตุผล (Rational) เป็นหลัก แต่ในความเป็นจริงก็อาจมีความผิดพลาดเกิดขึ้นได้ ถ้าผู้ตัดสินใจมีข้อมูลไม่เพียงพอหรือวิเคราะห์ผิดพลาด

²⁹ James E Dougherty and Robert L. Pfaltzgraff, Jr., Contending Theories of International Relations, (New York :1981), p.518

³⁰ สมชาย ภคภาสนวิวัฒน์, "ทฤษฎีเกมกับการดำเนินนโยบายต่างประเทศ," ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ แนวคิด ทฤษฎีและกรณีศึกษา, โดย จุลชีพ ชินวรรณ บรรณาธิการ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2547) น. 2-5

³¹ Roger McCain, Game Theory: A Nontechnical Introduction to the Analysis of Strategy, <http://william-king.www.drexel.edu/top/econo/game/game.html>

เกมไม่ศูนย์ (Non-zero-sum Game) ซึ่งจะมี 2 รูปแบบคือ เกมบวก (Positive-sum game) คือได้รับประโยชน์ทั้งสองฝ่าย และเกมลบ (Negative-sum game) คือมีผลเสียเกิดขึ้นกับทั้งสองฝ่าย

ในทฤษฎีเกมลบ หมายถึงการตัดสินใจบนพื้นฐานที่ว่า ถ้าเมื่อใดผลการตัดสินใจนั้นทำให้ทั้งสองฝ่ายเป็นผู้เสีย ผู้ตัดสินใจก็จะพยายามหลีกเลี่ยงการตัดสินใจดังกล่าว เช่น เมื่อการเจรจาต่อรองทั้งสองฝ่ายไม่เป็นผล ทั้งคู่อาจมีการหยุดเจรจา ซึ่งด้วยความจำเป็นของเหตุผลที่จะหลีกเลี่ยงความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับทั้งสองฝ่ายนั้น โอกาสที่ทั้งสองฝ่ายจะได้มีการเริ่มเจรจากันใหม่และประสบความสำเร็จจะมีมากเพราะทั้งสองฝ่ายได้มีประสบการณ์จากปัญหาที่เกิดขึ้นในการเจรจาครั้งแรกแล้ว สามารถพัฒนาให้กลายเป็นเกมบวกได้

เกมบวก เป็นอีกแนวทางของทฤษฎีเกมไม่ศูนย์ ซึ่งมีหลักการสำคัญในการอธิบายการตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุผลที่ผู้ตัดสินใจจะต้องพยายามหาแนวทางที่ได้ทั้งคู่ (win-win) ทางออกในการตัดสินใจของทุกฝ่ายคือ การประเมินสถานการณ์ของตนเองและของอีกฝ่าย และหาแนวทางที่มีจุดร่วมตรงกันของผลประโยชน์แต่ละฝ่าย จุดที่เป็นเกมบวกนั้นย่อมเป็นจุดรวมของการหักลบผลประโยชน์และต้นทุนของแต่ละฝ่าย โดยมีข้อสรุปว่าการหักลบของแต่ละฝ่ายมีผลบวกมากกว่าผลลบ ซึ่งบางฝ่ายอาจได้มากกว่าอีกฝ่าย ขึ้นอยู่กับอำนาจต่อรองหรือความฉลาดและข้อมูลของแต่ละฝ่าย บางฝ่ายมีอำนาจต่อรองน้อยแต่สามารถวิเคราะห์ความต้องการของฝ่ายตรงข้ามและมีข้อมูลมากกว่า อาจทำให้ได้ประโยชน์มากกว่า แต่ไม่ได้หมายความว่าอีกฝ่ายหนึ่งจะเป็นผู้เสีย เพียงแต่ทั้งสองฝ่ายอาจได้ไม่เท่ากัน บางฝ่ายได้มาก บางฝ่ายได้น้อยเป็นผลประโยชน์ร่วมกัน (Absolute Gain)

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

สุภาค์พรรณ ชันชัย ในวิทยานิพนธ์เรื่อง **นโยบายต่างประเทศของสหภาพยุโรป : ศึกษากรณีเปรียบเทียบ การใช้นโยบายสิทธิมนุษยชนต่อพม่าและอินโดนีเซีย** โดยวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ศึกษากรณีเปรียบเทียบการใช้นโยบายสิทธิมนุษยชนของสหภาพยุโรปต่อพม่าและอินโดนีเซีย ในช่วง ค.ศ. 1989-1997 มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงให้เห็นว่า การใช้นโยบายดังกล่าวของสหภาพยุโรปต่อประเทศทั้งสอง มีการเลือกปฏิบัติ ทั้งนี้ได้นำเอาแนวคิดผลประโยชน์แห่งชาติมาเป็นกรอบในการศึกษาวิจัย จากการศึกษาพบว่า สหภาพยุโรปซึ่งมีวัตถุประสงค์อย่างชัดเจนในการเคารพและปกป้องสิทธิมนุษยชนทั้งภายในสหภาพ และในระดับโลก ได้ดำเนินนโยบายสิทธิมนุษยชนต่อพม่าและอินโดนีเซียในลักษณะ "ทวิมาตรฐาน" ทั้ง ที่มีสภาพปัญหาสิทธิ

มนุษยชนที่คล้ายคลึงกันหลายประการ อาทิ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพทางการเมือง การจำกัดเสรีภาพ ในการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การกักขังหน่วยงานเนืงยว และการสูญหายของนักโทษการเมือง และการละเมิดสิทธิของชนกลุ่มน้อย เป็นต้น วิทยานิพนธ์เล่มนี้ พิจารณาว่าการดำเนินนโยบายทวิมาตรฐานดังกล่าว เป็นผลมาจากความสัมพันธ์ทางการค้าที่แตกต่างกัน เนื่องจากความสัมพันธ์ทางการค้ากับพม่า นั้น อยู่ในระดับที่น้อยมากเมื่อเทียบกับอินโดนีเซีย ส่งผลให้สหภาพยุโรปดำเนินนโยบายสิทธิมนุษยชนต่ออินโดนีเซียในลักษณะที่ยืดหยุ่นกว่าที่ปฏิบัติต่อพม่า ดังนั้น ในกรณีของพม่าและอินโดนีเซียแม้จะมีสภาพปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในลักษณะใกล้เคียงกัน แต่สหภาพยุโรปก็ดำเนินนโยบายสิทธิมนุษยชนในลักษณะทวิมาตรฐานต่อสองประเทศดังกล่าว เนื่องจากผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ประเทศสมาชิกสหภาพยุโรปได้รับจากพม่าและ อินโดนีเซียแตกต่างกัน

ดร.กมลินทร์ พิณีจิวอดล กับังงานวิจัยเรื่อง **บทบาทของสหภาพยุโรปในการส่งเสริมสิทธิมนุษยชนในประเทศที่สาม : กรณีกลุ่มประเทศอาเซียน** พบว่าในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศกับประเทศที่สามนั้น สหภาพยุโรปได้ยึดถือหลักการเคารพ ส่งเสริม และคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและหลักการเคารพประชาธิปไตยมาโดยตลอด โดยนโยบายด้านสิทธิมนุษยชนนี้มีที่มาและพื้นฐานปรากฏอยู่ในสนธิสัญญา กฎข้อบังคับ ข้อชี้แนะ คำแนะนำ แนวทางปฏิบัติต่างๆ และได้แทรกอยู่ในกิจกรรมของสถาบันและองค์กรต่างๆ ของสหภาพยุโรปซึ่งต่างมีบทบาทในด้าน การส่งเสริมสิทธิมนุษยชน สหภาพยุโรปได้ใช้ประเด็นเรื่องสิทธิมนุษยชนเป็นเงื่อนไขในการให้สิทธิพิเศษทางการค้าและความช่วยเหลือทางการเงินแก่ประเทศต่างๆ กิจกรรมต่างๆ ในด้านการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนที่สหภาพยุโรปให้การสนับสนุนและช่วยเหลือแก่ประเทศที่สาม ได้แก่ การส่งเสริมการศึกษาและการฝึกอบรมในเรื่องสิทธิมนุษยชน การส่งเสริมเสรีภาพในการแสดงออก การส่งเสริมสิทธิมนุษยชน ประชาธิปไตยและการพัฒนา และให้ความคุ้มครองสิทธิมนุษยชนในกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงต่อการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน สำหรับอาเซียนนั้น สหภาพยุโรปได้มีความร่วมมือกันอยู่ในกรอบของ EU-ASEAN และ ASEM (Asia-Europe Meeting) โดยได้ให้ความสำคัญและความห่วงใยต่อประเด็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนในประเทศสมาชิกอาเซียนตลอดจนให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนทางการเงินในโครงการที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและการเคารพสิทธิมนุษยชน

Georg Wiessala งานเขียนในวารสารยุโรปศึกษา The European Union, Human Rights and 'Asian Value' ได้พูดถึงความตึงเครียดระหว่างพุทธศาสนา ลัทธิขงจื้อกับสิทธิมนุษยชนซึ่งถือเป็นค่านิยมตะวันตก ค่านิยมเอเชียซึ่งอ้างว่าอยู่ในกรอบของศาสนาพุทธและลัทธิ

ขงจื้อ โดยทำให้เป็นเรื่องที่เป็นหลักสากลมากขึ้น กลายเป็นเรื่องของการหาประโยชน์ในทาง การเมือง เกิดการปะทะระหว่างค่านิยมเอเชียกับค่านิยมตะวันตก ซึ่งสำหรับสหภาพยุโรปนั้นเป็น เรื่องสำคัญที่จะเข้าใจการพัฒนาของแนวคิดเหล่านี้และการโน้มน้าวไปสู่ความร่วมมือระหว่างกัน เพื่อให้สามารถนำแนวทางต่างๆมาบรรจบเข้ากันได้

Georg Wiessala ในหนังสือ *Re-orienting the Fundamentals: Human Rights and New Connections in EU-Asia Relations* (2006) ได้เขียนถึงแนวทางในการปฏิสัมพันธ์ของ สหภาพยุโรปต่อเอเชียในประเด็นด้านสิทธิมนุษยชน ซึ่งกลายเป็นข้อโต้แย้งถึงการพิจารณาแง่มุม ของแนวทางการสร้างสรรค์สังคมไปสู่กรอบเจรจาหรือระหว่างเอเชียและยุโรป ในบริบทที่ เกี่ยวข้องกับแนวคิด อัตลักษณ์ ค่านิยม บรรทัดฐานและเรื่องของสิทธิมนุษยชน รวมทั้งกรณีศึกษา โดยการตรวจสอบระดับศักยภาพด้านสิทธิมนุษยชนของแต่ละประเทศทั้งที่มีศักยภาพและประเทศ ที่มีความยากในการดำเนินความสัมพันธ์ของสหภาพยุโรปด้านสิทธิมนุษยชนกับคู่เจรจาจาก ประเทศในเอเชีย โดยผู้เขียนมีจุดประสงค์ในการที่จะทำความเข้าใจถึงวาทกรรมที่สำคัญในเรื่อง สิทธิมนุษยชน สำหรับการติดต่อระหว่างกันของยุโรปและเอเชีย

Phillip Alston และ J.H.H Weiler ในบทความเรื่อง *An 'Ever Closer Union' in Need of a Human Rights Policy* (1998) ในวารสาร *European Journal of International Law* โดย กล่าวถึงบทบาทของสหภาพยุโรปในการเป็นผู้ปกป้องสิทธิมนุษยชนอย่างแข็งแกร่งทั้งภายในและ การดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศภายนอก แต่ก็ยังมีนโยบายในระดับที่ไม่ได้ครอบคลุมและ ลึกซึ้งเพียงพอ การมีสหภาพการเงิน การขยายจำนวนสมาชิกเป็นความจำเป็นต่อการเป็น มหาอำนาจที่จะต้องมีการตรวจสอบประเด็นสิทธิมนุษยชนอย่างรอบคอบ การพัฒนาของสหภาพ ยุโรปในหลายๆ ด้านนั้นยังไม่ได้ทำให้เห็นนโยบายสิทธิมนุษยชนถูกพัฒนาไปมากนัก สถาบันที่มีอยู่ยัง ไม่สามารถทำหน้าที่ให้เป็นที่พอใจได้มากนัก รวมทั้งประเทศสมาชิกเองด้วยที่ยังไม่มีการแสดง บทบาทด้านสิทธิมนุษยชนที่พอเพียง

Ulrich Sedelmeier กำนานวิจัย *The EU's Role in the International Promotion of Human Rights and Democracy: Enlargement Policy Practice, Identity Formation and European Foreign Policy* (2004) ในงานวิจัยได้กล่าวถึงการขยายจำนวนสมาชิกของสหภาพ ยุโรปเพิ่มขึ้นจากทางยุโรปตะวันออก นำไปสู่การตรวจสอบทั้งสองทางระหว่างอัตลักษณ์ของ สหภาพยุโรปและนโยบายต่างประเทศยุโรป (*European Foreign Policy: EFP*) สหภาพยุโรปได้ สร้างรูปแบบของอัตลักษณ์ร่วมกันของสมาชิกคือการมีภาพลักษณ์ในการเป็นผู้ส่งเสริมสิทธิ มนุษยชนและประชาธิปไตย แต่การกำหนดรูปแบบนี้ได้ส่งผลถึงนโยบายต่างประเทศด้วย โดยการ

สร้างสภาพแวดล้อมที่มีแบบแผนในการสนับสนุนและสร้างความเข้มแข็งให้กับทางเลือกของนโยบายและสร้างความชอบธรรมในทางกฎหมาย อັดลักษณ์ที่สหภาพยุโรปได้สร้างขึ้นมาว่าเป็นผู้ส่งเสริมสิทธิมนุษยชนและประชาธิปไตยนั้นนำไปสู่การกำหนดนโยบายต่างประเทศโดยมี 2 กลไกหลักที่เกี่ยวข้องคือ “Logic of Arguing” และ “Rhetorical Action”

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบจุดยืนของสหภาพยุโรปในหลักการด้านสิทธิมนุษยชน
2. เข้าใจเหตุผลและบทบาทของสหภาพยุโรปด้านสิทธิมนุษยชนในเวทีระหว่างประเทศ
3. สามารถเป็นแนวทางในการตอบสนองท่าทีของสหภาพยุโรปในประเด็นสิทธิมนุษยชน
4. สามารถวางแนวทางในนโยบายด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศไทยได้ต่อไป

เค้าโครงการนำเสนอ

บทที่ 1 บทนำ ซึ่งประกอบด้วย ที่มาและความสำคัญ สมมุติฐาน ขอบเขตการศึกษา วิธีการศึกษา วัตถุประสงค์ในการศึกษา กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิเคราะห์ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

บทที่ 2 หลักการสิทธิมนุษยชนภายในสหภาพยุโรป

- ที่มาของหลักการสิทธิมนุษยชนในสหภาพยุโรป
- กลไกในการดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชนภายในสหภาพยุโรป
- การบังคับใช้กฎหมายสิทธิมนุษยชนในสหภาพยุโรป
- ปัญหาสิทธิมนุษยชนภายในสหภาพยุโรป

บทที่ 3 บทบาทสิทธิมนุษยชนของสหภาพยุโรปในความสัมพันธ์กับประเทศที่สาม

- หลักการสิทธิมนุษยชนของสหภาพยุโรปในความสัมพันธ์กับรัฐภายนอก
- เครื่องมือในการดำเนินการด้านสิทธิมนุษยชนของสหภาพยุโรปต่อประเทศที่สาม
- บทบาทของสหภาพยุโรปด้านสิทธิมนุษยชนในเวทีโลก

กลไกทางด้านการพัฒนา

กลไกทางการค้า

เวทีพหุภาคี

- การดำเนินบทบาทด้านสิทธิมนุษยชนของสหภาพยุโรปกับประเทศคู่เจรจา
ประเทศเพื่อนบ้าน
ประเทศกลุ่มแอฟริกา แคริบเบียนและแปซิฟิก
ประเทศกลุ่มละตินอเมริกาและเอเชีย
ประเทศจีน
ประเทศรัสเซีย

บทที่ 4 การดำเนินนโยบายสิทธิมนุษยชนของสหภาพยุโรปต่อประเทศไทย

- มาตรการด้านสิทธิมนุษยชนของสหภาพยุโรปต่อประเทศไทย
ประเด็นสิทธิมนุษยชนสมัยรัฐบาลพันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร
ประเด็นสิทธิมนุษยชนสมัยรัฐบาลพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์
- เปรียบเทียบการดำเนินการของสหภาพยุโรป

บทที่ 5 บทสรุปและแนวโน้ม